

Жеребець Вадим Анатолійович

аспірант

ПВНЗ «Європейський університет»

Zherebets Vadym

Postgraduate of the

European University

ORCID: 0009-0006-2222-0495

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ МИТНОГО
КОНТРОЛЮ ІМПОРТУ ТОВАРІВ В УКРАЇНУ
ADMINISTRATIVE AND LEGAL ASPECTS OF CUSTOMS CONTROL
OF IMPORT OF GOODS IN UKRAINE**

***Анотація.** У статті автором здійснений аналіз вимог діючого вітчизняного законодавства щодо нормативно-правового регулювання порядку здійснення митного контролю. Розглянуто адміністративно-правовий механізм митного контролю, наведено порівняльно-правовий аналіз підходів до його визначення у здійснених дослідженнях сучасних вітчизняних науковців та практиків. сформовано власне визначення відповідної дефініції. Акцентовано увагу на специфіці та порядку запровадження митного контролю при ввезенні товарів на територію України. Виокремлено перелік проблемних питань, що стоять на перешкоді до поетапного підвищення ефективності митного контролю.*

Вступ. Основоположною специфічною ознакою етапу адаптації ринкового середовища в умовах воєнного стану є поступове зростання активної конкуренції щодо виокремленого асортиментного ряду аналогічних товарів та товарів-замінників відповідно. Зважаючи на

сьогоденні умови підвищеної складності конкурентоздатність підприємств – виробників товарів прямо пропорційна показникам зовнішньоекономічної діяльності підприємств відповідно. У всі часи імпортна діяльність підприємства вважалась й вважається найбільш популярним та високоприбутковим напрямком його зовнішньоекономічної політики. Вдало налагоджений адміністративно-правовий механізм регулювання митного контролю на державному рівні допомагає підприємствам у вирішенні переліку актуальних питань, пов'язаних з конкурентоспроможністю на ринку, а саме: покращення показників з рентабельності та прибутковості, збільшення об'єму ринку, коригування у бік збільшення обсягів продажу, поліпшення якості товарів тощо.

Враховуючи умови, що склалися станом на сьогодні, питання покращення рівня зовнішньоекономічної політики вітчизняних підприємств у кризових умовах воєнного стану носить актуальний характер й не вирішений належним чином. Інноваційний вектор активних процесів міжнародної торговельно-економічної діяльності та інтеграції національної економіки у світову співдружність призводять до мінімізації, гармонізації та уніфікації торгово-тарифних та митних обмежень. Необхідною умовою реалізації політичних та соціально-економічних перетворень в Україні є поетапне приведення системи митного контролю до рівня європейських стандартів, забезпечення єдиного злагодженого механізму взаємодії митних, податкових та інших органів влади із суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності.

Метою статті є вивчення адміністративно-правових аспектів митного контролю імпорту товарів в Україну.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є:

- законодавство: Митний кодекс Співтовариства: Регламент (ЄС) 952/2013 Європейського парламенту і Ради [6]; Митний кодекс України [7]; Податковий кодекс України [8]; Закон України від 24.03.2022 №

2142-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану»;

- праці вітчизняних та зарубіжних авторів, що провадять свої науково-практичні дослідження, й були розглянуті в контексті здійснення митного контролю за переміщенням товарів, транспортних засобів та господарських запасів через державний кордон.

Використання методів обумовлюється, перш за все, системним підходом, що дає можливість досліджувати проблеми в єдиній юридичній площині. З метою досягнення сформованої мети статті виокремлено діалектичний підхід наукового пізнання та застосовано комплексну методологію інноваційних загальнонаукових сучасних напрямків, що знайшли своє застосування саме в юридичній науці. Так, формально-логічний метод був використаний з метою визначення дефініції «митний контроль»; метод юридичного аналізу – досліджуючи основоположні принципи митного контролю; за допомогою порівняльно-правового методу було досліджено норми європейського законодавства.

Результати. У ході проведеного дослідження автором розглянуто адміністративно-правові аспекти митного контролю імпорту товарів в Україну, а також сформовано власне визначення дефініції «митний контроль» як сукупності специфічних регламентованих адміністративно-правовими нормами дій митних органів в галузі митної справи.

Перспективи. Проаналізувати сучасні тенденції та перспективи модернізації митного контролю на шляху до Європейського співтовариства у сфері теорії та практики митної діяльності.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, імпорт, митний контроль, митна декларація, митний орган.

Summary. *In the article, the author analyzed the requirements of the current domestic legislation regarding the normative and legal regulation of the customs control procedure. The administrative-legal mechanism of customs control, the normative-legal definition of the relevant definition are considered, and a comparative-legal analysis of approaches to its definition in the conducted researches of modern domestic scientists and practitioners is given. Attention is focused on the specifics and the procedure for introducing customs control when importing goods into the territory of Ukraine. A list of problematic issues that stand in the way of gradual improvement of the effectiveness of customs control is highlighted.*

Introduction. *A fundamental specific feature of the stage of adaptation of the market environment in the conditions of martial law is the gradual growth of active competition in relation to a separate assortment of similar goods and substitute goods, respectively. Given the current conditions of increased complexity, the competitiveness of enterprises – producers of goods is directly proportional to the indicators of foreign economic activity of enterprises, respectively. At all times, the enterprise's import activity was and is considered the most popular and highly profitable direction of its foreign economic policy. A well-established administrative and legal mechanism for regulating customs control at the state level helps enterprises in solving a list of urgent issues related to market competitiveness, namely: improving profitability and profitability indicators, increasing market volume, adjusting towards increasing sales volumes, improving quality of goods, etc.*

Taking into account the current conditions, the issue of improving the level of foreign economic policy of domestic enterprises in the crisis conditions of martial law is of an urgent nature and has not been properly resolved. The innovative vector of active processes of international trade and economic activity and the integration of the national economy into the world community lead to the minimization, harmonization and unification of trade, tariff and

customs restrictions. A necessary condition for the implementation of political and socio-economic transformations in Ukraine is the gradual bringing of the customs control system to the level of European standards, ensuring a unified coordinated mechanism of interaction between customs, tax and other authorities with subjects of foreign economic activity.

Purpose. The article is a study of administrative and legal aspects of customs control of the import of goods to Ukraine

Materials and methods. The research materials are:

- legislation: Community Customs Code: Regulation (EU) 952/2013 of the European Parliament and of the Council [6]; Customs Code of Ukraine [7]; Tax Code of Ukraine [8]; Law of Ukraine dated March 24, 2022 No. 2142-IX "On Amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the improvement of legislation for the period of martial law";*
- the works of domestic and foreign authors conducting their scientific and practical research were considered in the context of the implementation of customs control over the movement of goods, vehicles and economic stocks across the state border and the powers of customs authorities that arise in connection with this,*

The use of methods is determined, first of all, by a systematic approach, which makes it possible to investigate problems in a single legal plane. In order to achieve the established goal of the article, the dialectical approach of scientific knowledge is singled out and the complex methodology of innovative general scientific modern trends, which have found their application in legal science, is applied. Thus, the formal-logical method was used to define the definition of "customs control"; method of legal analysis – examining the basic principles of customs control; the norms of European legislation were investigated using the comparative legal method.

Results. In the course of the research, the author investigated the administrative and legal aspects of customs control of the import of goods to

Ukraine, and also formed his own definition of the definition of "customs control" as a set of specific actions of customs authorities in the field of customs affairs regulated by administrative and legal norms.

Discussion. To analyze the current trends and prospects of modernization of customs control on the way to the European Community in the field of theory and practice of customs activity.

Key words: *foreign economic activity, import, customs control, customs declaration, customs authority.*

Постановка проблеми. Основним функціональним напрямом Держмитслужби у сфері фінансового нагляду є адміністративно-правовий контроль бюджетних надходжень у вигляді митних платежів.

Державний фінансовий контроль у системі митних органів полягає, перш за все, у запровадженні комплексного процесу, в межах якого на основі структурованого підходу державними контролюючими органами здійснюється перелік законодавчо окреслених заходів, націлених на досягнення основних показників, а саме: стабільності, повноти та своєчасності надходження митних платежів до державного бюджету з подальшим забезпеченням ефективності та результативності у розподілі та доцільному використанні коштів державного фінансування на утримання митних органів відповідно.

Отже, виходячи з вище окресленого визначення констатуємо: окреме місце у системі адміністративно-фінансового контролю займає митний контроль. Звернемось до розгляду ряд визначень «митного контролю», сформульованих відомими вченими та практиками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У своєму підручнику «Логістика» Резнік Н.П. [11, с. 134] виокремлює наступну дефініцію поняття «митний контроль» – важлива складова державного контролю, що

здійснюється митними органами та є їх повсякденною діяльністю, яка потребує належної організації.

Кондратьєва К. Д. [4, с. 86] досліджує митний контроль в якості різновиду державного контролю, що виявляється найбільш оперативним способом забезпечення правопорядку у діяльності митної служби.

Білуха М.Т. [1, с. 2] митний контроль розглядає через призму функціональних напрямків управління митними операціями підприємств, що мають на меті подальше здійснення зовнішньоекономічної діяльності із врахуванням всебічного дотримання вимог нормативно-правових актів з питань державної митної справи та міжнародних договорів України відповідно.

Звертаючись до ст. 4 Митного кодексу України, виокремимо дефініцію «митний контроль» як сукупність заходів, які здійснюються з метою забезпечення дотримання норм Митного кодексу, законів та інших нормативно-правових актів з питань державної митної справи, міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку [7].

Міжнародна конвенція щодо подальшого спрощення та гармонізації митних процедур виокремлює митний контроль через певну сукупність регламентованих нормами законодавства заходів, що запроваджуються на практиці митною службою з подальшою метою забезпечення дотримання вимог митного законодавства.

Отже, беручи до уваги дослідження вищенаведених вчених, виведемо власне визначення митного контролю як сукупності специфічний регламентованих адміністративно-правовими нормами дій митних органів в галузі митної справи.

Метою статті є вивчення адміністративно-правових аспектів митного контролю імпорту товарів в Україну.

Для досягнення вказаної мети необхідно вирішити наступні **завдання**: проаналізувати вітчизняну нормативно-правову базу; розглянути перелік додаткових потенційних можливостей щодо покращення процедури митного контролю; встановити коло відповідних суб'єктів; розкрити їх повноваження.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що в ній дістало подальшого опрацювання узагальнення адміністративно-правовий механізм митного контролю.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є:

- законодавство: Митний кодекс Співтовариства: Регламент (ЄС) 952/2013 Європейського парламенту і Ради [6]; Митний кодекс України [7]; Податковий кодекс України [8]; Закон України від 24.03.2022 № 2142-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану»;

- праці вітчизняних та зарубіжних авторів, що провадять свої науково-практичні дослідження, й були розглянуті в контексті здійснення митного контролю за переміщенням товарів, транспортних засобів та господарських запасів через державний кордон.

Використання методів обумовлюється, перш за все, системним підходом, що дає можливість досліджувати проблеми в єдиній юридичній площині. З метою досягнення сформованої мети статті виокремлено діалектичний підхід наукового пізнання та застосовано комплексну методологію інноваційних загальнонаукових сучасних напрямків, що знайшли своє застосування саме в юридичній науці. Так, формально-логічний метод був використаний з метою визначення дефініції «митний контроль»; метод юридичного аналізу – досліджуючи основоположні принципи митного контролю; за допомогою порівняльно-правового методу було досліджено норми європейського законодавства.

Виклад основного матеріалу. Виділяють наступні види митного контролю [9, с. 159]:

- попередній документальний контроль, що здійснюється у пунктах пропуску через державний кордон України;
- контроль при митному оформленні товарів та транспортних засобів комерційного призначення;
- митний аудит – контроль після митного оформлення товарів та транспортних засобів комерційного призначення.

У діючих нормативно-правових актах України основоположні засади щодо здійснення митного контролю знаходять своє відображення у розділі XI Митного кодексу України (МКУ) відповідно [7]. Так, згідно із ст. 336 МКУ, процедура митного контролю в державі відбувається за умов додержання відповідних форм [7]:

- перевірки документів та відомостей, які відповідно до ст.335 МКУ надаються митним органам під час переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України;
- митного огляду;
- обліку товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України;
- усного опитування громадян, і посадових осіб підприємств;
- територій та приміщень складів тимчасового зберігання, митних складів, вільних митних зон, магазинів безмитної торгівлі та інших місць, де знаходяться товари, транспортні засоби комерційного призначення, що підлягають митному контролю, або проводиться діяльність, контроль якої відповідно до МКУ та іншого законодавства України покладено на митні органи;
- перевірки обліку товарів, що переміщуються через митний кордон України та перебувають під митним контролем;

- документальних перевірок дотримання вимог законодавства України щодо питань державної митної справи, у тому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та оплати митних платежів;

- направлення запитів до інших державних органів, установ та організацій, уповноважених органи іноземних держав для визначення справжності документів, наданих митного органу.

Одним з пріоритетних напрямків здійснення митного контролю є забезпечення перетинання митного кордону особами, товарами та транспортними засобами, у тому числі належність та своєчасність адміністрування митних платежів.

Митний контроль охоплює групу товарів, а також перелік транспортних засобів комерційного призначення, що здійснюють переміщення через митний кордон нашої держави. За відповідних умов митний контроль здійснюється виключно органами доходів та зборів. Законодавством передбачається скорочений перелік митних формальностей при перетині кордону, у зв'язку із чим запроваджена єдина автоматизована інформаційна система (ЄІС) органів доходів та зборів України.

З метою належного забезпечення виконання вищевказаних процедур митного контролю виокремленої групи товарів, транспортних засобів у пунктах пропуску через державний кордон України Кабінетом Міністрів України затверджено з подальшим запровадженням на практиці перелік типових технологічних схем та положень митного контролю.

Перелік заходів офіційного моніторингу здійснюється в обсягах, що необхідні для надання дозволу на пропуск виокремленої групи товарів через митний кордон України з їх подальшим транспортуванням до пункту призначення на території держави або до пункту пропуску за межі митної території України. Щодо переліку заходів із митного контролю у пунктах

пропуску на митній території держави – їх кількість регламентується необхідністю наданням специфічних дозволів на випуск товарів у заявлений митний режим.

Суб'єкт господарювання, що має на меті подальше здійснення імпорту товарів, уповноважений повідомити про відповідний намір митні органи, надавши наступні відомості [10]:

- попереднє повідомлення чи попередня митна декларація;
- відомості про найменування, обсяг, кількість та вартість товарів, які планується ввезти на митну територію України;
- вид транспорту, яким планується здійснити ввезення товарів на митну територію України;
- назву пункту пропуску через державний кордон України, через який планується ввезення товарів.

Отже, при здійсненні ввезення виокремленої групи товарів на територію України, першочерговий документальний контроль здійснюється через пункт пропуску на державному кордоні України після пред'явлення митниці відповідної групи товарів, переліку товаросупровідної документації та транспортних засобів, що здійснюють перевезення відповідного багажу. До прикладу: при здійсненні перетинання державного кордону України автомобільним транспортом представник перевізника, що, відповідно до умов укладеної угоди із суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності доставляє вантаж, має надати державному службовцю митного пункту у точці перетину відповідну документацію, а саме: попередню митну декларацію або попереднє повідомлення, товарно-транспортну накладну міжнародного зразка (CMR), комерційний інвойс на вантаж.

Законодавство жорстко регулює питання часових проміжків, у межах яких державний службовець митного посту в межах власної компетенції

під час проведення попереднього документального контролю зобов'язаний:

- надати дозвіл на пропуск товарів через митний пост;
- ухвалити рішення щодо тимчасового призупинення попередньої документальної перевірки з метою вжиття подальших заходів офіційного контролю посадовою особою відповідного уповноваженого органу, а саме: дві години з моменту пред'явлення вантажу, транспортних засобів комерційного призначення та супровідних документів.

Призупинення попередньої документальної перевірки можливе за наступних умов [2, с. 160-163]:

- здійснення у пунктах пропуску через державний кордон України санітарних заходів згідно із загрозою занесення збудників хвороб тварин на територію України;
- наявності в єдиній автоматизованій інформаційній системі інформації про наявність заборони на ввезення певних товарів на митну територію України із певної країни;
- відсутності документів чи відомостей, необхідних для здійснення попереднього документального контролю;
- отримання звернення декларанта або уповноваженої ним особи щодо проведення заходів офіційного контролю у пункті пропуску (пункті контролю) через державний кордон відповідним уповноваженим органом;
- виявлення під час візуального інспектування ознак псування товарів.

Додатково дві години (з фактичного часу залучення до здійснення переліку офіційних перевірочних заходів у пункті пропуску (пункті контролю) через національний кордон України) законодавець надає посадовій особі уповноваженого ним органу на прийняття одного з наведених нижче варіантів рішення відповідно:

- подальшого надання дозволу на пропуск товаровантажу через пункт пропуску з подальшою метою переміщення їх до відповідного пункту призначення вже на території України або до наступного врегульованого пункту вивезення (перепустки) за межі митної території держави;

- подальшого надання дозволу на спрямування вантажу у заявлений митний режим відповідно до його мети ввезення на територію України у державному пункті пропуску (пункті контролю) через кордон;

- подальшої заборони ввезення будь-якої групи товарів на митну територію України;

- необхідності у проведенні ретельного огляду (інспектування) товаровантажу;

- необхідності у подальшому відборі проб або зразків товарів щодо їх поетапного дослідження (аналізу, експертизи);

- необхідності у ретельному проведенні первинної обробки товарів (фумігації, знезараження, нанесення відповідного маркування тощо).

Сформована інформація разом зі звітом вноситься до єдиного державного інформаційного ресурсу «Єдине вікно для міжнародної торгівлі».

Надалі законодавством передбачений наступний регламент: за наслідками перевірки відповідний суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності, що ввозить товар на митну територію України, може отримати відповідну інформацію щодо перетину власним товаровантажем митного кордону України та завершення специфічних видів контролю в електронному форматі із використанням засобів діджиталізації.

Станом на сьогоднішній день декларантами до застосування використовуються два основні програмні продукти – «QD Pro» та «MD Office».

У межах митної реформи, передбаченої в угоді про вступ нашої країни до ЄС, Україна має зобов'язання здійснити приєднання до Конвенції щодо процедури спільного транзиту. Щоб приєднатися до Конвенції, Україна має використовувати NCTS. NCTS – це система, що дозволяє налагодити обмін інформацією про етапи митного оформлення товарів з використанням електронних повідомлень у режимі реального часу. Також завдяки цій системі проводиться аналіз ризиків [3, с. 304; 10].

Перелік документів та особистих відомостей із подальшого здійснення заходів офіційного адміністративно-правового контролю мають бути занесені до вказаного вище веб-сайту портал «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» декларантом в термін, не пізніше фактичного подання митної декларації.

Додатково варто зазначити: законодавчо встановлений перелік спеціальної документації та відповідних відомостей мають бути своєчасно внесені до головного національного суспільно-інформаційного веб-порталу «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» посадовими особами, підприємствами, установами та організаціями, що наділені відповідною компетенцією щодо здійснення регламентованих та упорядкованих дозвільних або контрольних функцій під час перетину групою товарів національного митного кордону. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності в обов'язковому порядку отримують доступ до веб-порталу «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» через вищеописані засоби програмного забезпечення, й завдяки яким декларант має право отримати результати проходження митної перевірки, а також отримати додаткову можливість на подання заявки щодо проходження відповідних видів адміністративно-правового контролю в залежності від видів імпортованого товару та його пакування.

Додержуючись чіткого дедлайну, варто наголосити, що не пізніше, ніж через три години після прибуття імпортованого товаровантажу до

митного пункту пропуску, відповідні товари разом з їх пакуванням та маркуванням, а також певний перелік транспортних засобів комерційного призначення, що здійснюють вантажоперевезення через митний кордон України, обов'язково мають бути спрямовані для проходження подальшої митної перевірки.

Паралельно контролюючим митним органам у відповідних пунктах пропуску через національний кордон має бути наданий перелік специфічної документації на відповідну групу виокремлених товарів та транспортні засоби, необхідні для здійснення адміністративно-правового контролю та подальшого митного оформлення.

Про факт подальшої доставки товаровантажу до митного пункту призначення декларант має повідомити митний пост протягом максимально обмеженого терміну, а у випадку прибуття на місце у неробочий час – протягом стислого терміну одразу з самого початку роботи посадової особи митного органу.

Імпортёр має повідомити митний пост у пункті пропуску щодо прибуття товаровантажу, одночасно надаючи відповідний супутній перелік специфічної документації з проставленими відмітками пункту перетину державного кордону України, комерційний інвойс, попередню декларацію чи попереднє повідомлення.

Законодавцем встановлений спеціальний перелік відведених зон митного контролю, що розмежовані на [12]:

- постійні, що передбачають безперешкодне розміщення товаровантажу, який підлягає митному контролю;
- тимчасові зони (для тимчасового проведення митного контролю).

З подальшою метою виокремлення форм та обсягів митного контролю, що забезпечують виконання напрямків адміністративно-правового нагляду, уповноваженими органами активно застосовується система управління ризиками. За вимогою власників товаровантажів,

відповідно яких виокремлені форми та обсяги митного контролю, до зобов'язань митниці входить факт письмового повідомлення про з дедлайном до години.

Товаровантаж, що вже перебуває під митним контролем, згідно із митним законодавством України може бути вивантажений з транспортного засобу, перевантажений, розпакований, перепакований, зважений тощо. Додатково (як вказувалось вище), за складеною заявою власника товаровантажу, а також за його особистий рахунок відбираються певні досліджувані надалі зразки відповідних товарів. За фактом відмови у наданні дозволу щодо процедури виконання переліку зазначених операцій на митний орган покладаються обов'язки щодо негайного повідомлення у письмовій формі щодо наявності підстав та причин відповідної відмови.

Варто наголосити, що перелік вищезазначених операцій з товаровантажем, що вже перебуває під митним контролем, може здійснюватись при необхідності за ініціативи державних органів митного посту. В додатковому порядку може проводитися перелік заходів із забезпечення та ідентифікації, тобто мається на увазі регламентована законодавством процедура накладання пломб, печаток, нанесення маркування, відбір проб та зразків, фотографування. За специфічними винятками до процедури митного контролю за заявою зацікавлених сторін можуть залучатися фахівці та експерти.

З метою ефективного здійснення регламентованої законодавством процедури митного контролю митні органи зобов'язані вимагати від осіб, які переміщують товаровантаж через митний кордон України, надання документів для здійснення адміністративно-правового контролю. А, відповідно, друга сторона повинна безперешкодно надати певний перелік документації та даних як в усній, так і письмовій чи електронній формах. Перелік найменувань документації регламентований Митним кодексом України.

Отже, згідно Митного кодексу, суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності, який здійснює імпорт товарів, залежно від виду транспорту, яким здійснюється перевезення таких товарів, надає митному органу електронній формі такі документи та відомості [7]:

1) під час перевезення автомобільним транспортом:

- документи на транспортний засіб, зокрема – які містять відомості про його державну реєстрацію (національної власності);
- транспортні (перевізні) документи (міжнародні товаротransпортні накладні);
- комерційні документи (за наявності) на товари, що перевозяться, в яких містяться відомості, зокрема, про найменування та адресу перевізника, найменування країни відправлення та країни призначення товарів, найменування та адреси відправника (або продавця) та одержувача товарів, відомості про кількість вантажних місць та вигляд упаковки, найменування товарів, вага брутто товарів (у кілограмах) або обсяг товарів (у метрах) кубічних), крім великогабаритних вантажів;

2) під час перевезення залізничним транспортом:

- транспортні (перевізні) документи;
- комерційні документи на товари, що перевозяться.

Разом з митною декларацією декларант подає митниці рахунок або інший документ, що визначає вартість товару, а на товари дорожчі за 5000,00 євро – додатково декларацію митної вартості. У митній декларації при цьому зазначаються відомості про [7]:

- документи, що підтверджують повноваження особи, яка подає митну декларацію;
- зовнішньоекономічний договір (контракт) чи інші документи, що підтверджують право володіння, користування та/або розпорядження товарами;
- транспортні (перевізні) документи;

- комерційні документи, що є у особи, яка подає декларацію;
- у разі потреби – документи, що підтверджують дотримання заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- документи, що підтверджують дотримання обмежень, що виникають у зв'язку із застосуванням захисних, антидемпінгових та компенсаційних заходів (за наявності таких обмежень);
- документи, що підтверджують країну походження товару;
- у разі потреби – документи, що підтверджують оплату та/або забезпечення оплати митних платежів;
- при необхідності – документи, що підтверджують заявлену митну вартість товарів і послуг обраний метод її визначення відповідно до ст.53 МКУ

Посадові особи митного органу виконують заходи митного контролю за допомогою [13]:

- перевірки документів та відомостей, наданих митним органам під час переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України;
- митного огляду товарів;
- обліку товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митну кордон України;
- усного опитування громадян та посадових осіб підприємств;
- огляду територій та приміщень складів тимчасового зберігання;
- перевірки обліку товарів, що переміщуються через митний кордон України та/або перебувають під митним контролем;
- проведення документальних перевірок дотримання вимог законодавства України щодо питань державної митної справи, у тому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та оплати митних платежів;

- направлення запитів іншим державним органам, установам та організаціям, уповноваженим органам іноземних держав для підтвердження справжності документів, наданих митному органу.

Регламентована законодавцем процедура з перевірки документів та відомостей, що подаються власником товаровантажу митним органам, проводиться на візуальних засадах, а саме: із застосуванням інформаційних технологій (за допомогою форматологічного контролю, контролю зіставлення, контролю із застосуванням системи управління ризиками), а також іншими способами, що не є виключенням.

Форматологічний контроль – це автоматизована перевірка правильності заповнення даних митних декларацій та повернення результатів перевірки; перевірка митних декларацій та інших документів на достовірність та законність; здійснення статистичного, валютного контролю, контролю нарахування митних платежів, контролю правильності застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності [13].

Контроль зіставлення – це автоматизоване порівняння даних, що містяться в митних декларації або інші документи, надані для митного контролю або митного оформлення, з даними, що містяться в електронних копіях митних декларацій та інших документах, суміжних держав, що надійшли з митних і правоохоронних органів, до уніфікованих електронні дозвільні документи, що надійшли з інших державних органів, інших електронних документах, пов'язаних із перевіркою достовірності даних, що перевіряються [9].

Контроль із застосуванням системи управління ризиками – це оцінка ризику шляхом аналізу (у тому числі з використанням інформаційних технологій) наданих документів у конкретному випадку переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України з метою вибору форм та обсягу митного контролю,

достатніх для забезпечення дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи [6].

В разі, якщо митним органом не визначається процедура з проведення митного огляду товарів (потреба в цьому відсутня), то подальше митне оформлення та випуск товаровантажу за рішенням державних органів митного посту може бути організований без додаткових перевірок та експериментальних досліджень.

У випадках необхідності проведення митного огляду товаровантажу за ініціативою митного контролюючого органу повідомляється про це через електронні канали з обстеження транспортного засобу. Представник декларанта має пред'явити товаровантаж для догляду інспектору митного поста у зазначений у повідомленні час. За результатами перевірки інспектор згідно регламенту має скласти акт огляду в двох примірниках, що в подальшому мають підписатися як інспектором, так і представником декларанта.

Згідно законодавства час перебування імпортованих товарів під митним контролем закінчується після їх завершення митного оформлення.

Митний контроль в Україні на час воєнного стану стає більш лібералізованим, що дозволяє бізнесу легше здійснювати господарські операції з імпорту та експорту продукції. Основні зміни до Податкового кодексу були внесені «Законом 2142-IX», який дозволив на час воєнного стану послабити митний контроль в Україні. Крім того, впроваджений «митний безвіз» з ЄС дозволить ще більше інтегруватися Україні з країнами Європи в плані торгівлі [6].

Висновки. Наведені вище адміністративно-правові аспекти митного контролю надають нам право зробити висновок, що митний контроль є нічим іншим як різновидом державного контролю, найбільш відрегульованим на даний час інноваційним засобом забезпечення законності у діяльності компетентних органів митної служби та

спрямуванням вектору діяльності на ефективне забезпечення функціонування механізму митної системи. Отже, адміністративно-правове регулювання процедури митного контролю є одночасно гарантією та засобом захисту інтересів та прав людини у галузі регулювання митно-правових відносин.

Спираючись на вищевикладений матеріал, сформуємо власне визначення митного контролю як сукупності специфічних регламентованих адміністративно-правовими нормами дій митних органів в галузі митної справи.

Водночас встановлено, що сучасна структура та повноваження митниць не повною мірою відповідають зобов'язанням України в рамках Угод про асоціацію між Україною та ЄС і про зону вільної торгівлі між Україною та ЄС. Отже, станом на сьогодні, ключовими показниками ефективності адміністративно-правового контролю митниць Україною досі позиціонується розмірна частка надходжень митних платежів до державного бюджету.

Однак надмірний «тиск» та поступова стагнація ключових задач у сфері митної справи (насамперед, щодо боротьби з контрабандою, захисту прав інтелектуальної власності, експортного контролю) носять насамперед необґрунтований характер в умовах сучасного військового стану в нашій державі, а також у подальших прагненнях України до європейської інтеграції та обумовлюють необхідність у подальших науково обґрунтованих системних дослідженнях (насамперед, щодо ефективного виокремлення ключових проблем та реального аналізу факторів впливу, що можуть погіршити ситуацію, якісних й кількісних функціональних змін, покращення швидкості та якості їх запровадження митницями в якості безпосередніх суб'єктів здійснення митної політики на місцях), і, як наслідок, дозволять збудувати гармонійний механізм із функціонування потужної незалежної вітчизняної митної системи, що в майбутньому буде

спроможна самотійно та ефективно керувати ввіреним напрямом діяльності.

Література

1. Білуха М., Микитенко Т. Теоретико-методичні аспекти митного контролю. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2013. № 9. С. 16–22.
2. Годованець О. В. Митний контроль: сутність та економічний зміст. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки*. 2016. Вип. 20 (1). С. 159–163.
3. Гончарук О. А. Особливості проведення і шляхи удосконалення митного постаудиту. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2011. № 3. С. 303–305.
4. Конратьєва К. Д. Сучасні тенденції та перспективи модернізації митного контролю на шляху до Європейського співтовариства. *Розвиток митного законодавства України в умовах міжнародних інтеграційних процесів: матеріали студентського науково-практичного круглого столу*. (Ірпінь, 16 березня 2018 р.). Ірпінь, 2018. С. 82–86.
5. Митне оформлення товарів на період воєнного стану: ключові новації для бізнесу. *Asters Law*. URL: https://www.asterslaw.com/ua/press_center/publications/mitne_oformlennya_to_variv_na_period_voennogo_stanu_klyuchovi_novatsii_dlya_biznesu/ (дата звернення: 08.10.2024).
6. Митний кодекс Співтовариства: Регламент (ЄС) No 952/2013 Європейського парламенту і Ради: від 9 жовтня 2013 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_009-13#Text (дата звернення: 09.10.2024).
7. Митний кодекс України: від 13 березня 2012 року № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 10.10.2024).

8. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n10752> (дата звернення: 10.10.2024).

9. Які нововведення діють на Митниці в умовах війни. *The Page*.
URL: <https://thepage.ua/ua/experts/yaki-novovvedennya-diyut-na-mitnici-v-umovah-vijni> (дата звернення: 11.10.2024).

10. Які процеси спрощує «митний безвіз» України з ЄС і хто може ним скористатися. *Delo.ua*. URL: <https://delo.ua/business/yaki-procesi-sproshhuje-mitnii-bezviz-ukrayini-z-jes-i-xto-moze-nim-skoristatisya-404360/> (дата звернення: 12.10.2024).

11. Резнік Н. П. Логістика: навчальний посібник. Національний університет біоресурсів і природокористування України. Київ, 2021. 146 с.

12. Reznik N., Zahorodnia A., Chornenka L. Analysis of the logistics component of the economic security system of enterprises. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. 2021. Vol. 4(36). https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijite/30122021/7739.

13. Reznik N. P., Hrechaniuk L. M. Justification of measures to improve the efficiency of logistics system management. *AIP Conference Proceedings*. 2022. 2413. 040002. <https://doi.org/10.1063/5.0090406>.

References

1. Bilukha M., Mykytenko T. (2013). Teoretyko-metodychni aspekty mytnoho kontroliu [Theoretical and methodological aspects of customs control]. *Bukhhalterskyi oblik i audyt*. No 9. pp. 16–22 [in Ukrainian].

2. Hodovanets O. V. (2016). Mytnyi kontrol: sutnist ta ekonomichnyi zmist [Customs control: essence and economic meaning]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky*. Vyp. 20 (1). pp. 159–163 [in Ukrainian].

3. Honcharuk O. A. (2011). Osoblyvosti provedennia i shliakhy udoskonalennia mytnoho postaudytu [Peculiarities of carrying out and ways of improving the customs post-audit]. *Pivdennoukrainskyi pravnychyi chasopys*. No 3. pp. 303–305 [in Ukrainian].

4. Konratieva K. D. (2018). Suchasni tendentsii ta perspektyvy modernizatsii mytnoho kontroliu na shliakhu do Yevropei skoho spivtovarystva [Modern trends and prospects of modernization of customs control on the way to the European Community. Development of customs legislation of Ukraine in the conditions of international integration processes]. *Rozvytok mytnoho zakonodavstva Ukrainy v umovakh mizhnarodnykh intehtsiinykh protsesiv: materialy studentskoho naukovo-praktychnoho krugloho stolu*. pp. 82–86 [in Ukrainian].

5. Mytne oformlennia tovariv na period voiennoho stanu: kliuchovi novatsii dlia biznesu [Customs clearance of goods during martial law: key innovations for business]. *Asters Law*. URL: https://www.asterslaw.com/ua/press_center/publications/mitne_oformlennya_to_variv_na_period_voennogo_stanu_klyuchovi_novatsii_dlya_biznesu/ [in Ukrainian].

6. Mytnyi kodeks Spivtovarystva: Rehlament (IeS) No 952/2013 Yevropeiskoho parlamentu i Rady [Community Customs Code: Regulation (EU) No. 952/2013 of the European Parliament and of the Council]: vid 9 zhovtnia 2013 roku. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_009-13#Text [in Ukrainian].

7. Mytnyi kodeks Ukrainy [Customs Code of Ukraine]: vid 13 bereznia 2012 roku No 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> [in Ukrainian].

8. Podatkovy kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine] vid 02.12.2010 r. No 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n10752> [in Ukrainian].

9. Yaki novovvedennia diiut na Mytnytsi v umovakh viiny [What innovations are in effect at the Customs in wartime conditions?]. *The Page*. URL: <https://thepage.ua/ua/experts/yaki-novovvedennya-diyut-na-mitnici-v-umovah-vijni> [in Ukrainian].

10. Yaki protsesy sproshchuie «mytnyi bezviz» Ukrainy z YeS i khto mozhe nym skorystatysia [What processes does the «customs visa-free» regime of Ukraine with the EU simplify and who can use it]. *Delo.ua*. URL: <https://delo.ua/business/yaki-procesi-sproshhuje-mitnii-bezviz-ukrayini-z-jes-i-xto-moze-nim-skoristatysya-404360/> [in Ukrainian].

11. Reznik N. P. (2021). Lohistyka: navchalnyi posibnyk. Natsionalnyi universytet bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Kyiv [in Ukrainian].

12. Reznik N., Zahorodnia A., & Chornenka L. (2021). Analysis of the logistics component of the economic security system of enterprises. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. vol. 4(36). https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijite/30122021/7739.

13. Reznik N. P., Hrechaniuk L. M. (2022). Justification of measures to improve the efficiency of logistics system management. *AIP Conference Proceedings*. 2413. 040002. <https://doi.org/10.1063/5.0090406>.